

Một số giải pháp nâng cao hiệu quả hỗ trợ đào tạo của đội ngũ cố vấn học tập tại Học viện Báo chí và Tuyên truyền hiện nay

Ngày nhận bài: 21/10/2025 | Ngày phản biện: 25/10/2025 | Ngày xuất bản: 10/11/2025

Tác giả: Phạm Thị Hoa (Học viện Báo chí và Tuyên truyền); Ngô Đức Phương (Học viện Báo chí và Tuyên truyền)

Tóm tắt: Với những ưu thế nổi trội của nó, phương thức đào tạo theo hệ thống tín chỉ đang được áp dụng rộng rãi tại các trường Đại học ở Việt Nam hiện nay. Tuy nhiên, việc áp dụng học chế tín chỉ vào đào tạo làm nảy sinh một loạt vấn đề quản lý liên quan đến toàn bộ quá trình đào tạo, trong đó vai trò của đội ngũ những người làm công tác hỗ trợ đào tạo mà trực tiếp là đội ngũ cố vấn học tập trong các nhà trường là rất quan trọng. Nâng cao hiệu quả công tác hỗ trợ đào tạo thông qua nâng cao năng lực đội ngũ cố vấn học tập (CVHT) chính là giải pháp góp phần cải tiến và nâng cao chất lượng của các chương trình đào tạo theo hệ thống tín chỉ trong các trường Đại học ở Việt Nam nói chung và Học viện Báo chí và Tuyên truyền nói riêng.

1. Khái quát về đào tạo theo hệ thống tín chỉ và đội ngũ cố vấn học tập trong đào tạo theo hệ thống tín chỉ trong các trường Đại học ở Việt Nam hiện nay

Từ những năm 70 của thế kỷ XIX, xuất phát từ nhu cầu ghi nhận và thuyết minh một cách rõ ràng kết quả, khả năng, năng lực học tập của học sinh trung học phổ thông có nguyện vọng ghi danh xét tuyển vào các trường đại học ngày càng tăng, bộ phận quản lý đào tạo của một số trường đại học ở Mỹ đã hình thành ý tưởng thiết kế và định hình hệ thống tín chỉ phù hợp với yêu cầu riêng của mỗi trường⁽¹⁾. Theo đó, tín chỉ biểu thị khối lượng thời gian và công việc mà sinh viên cần phải hoàn thành để đạt được mục tiêu học tập. Mỗi môn học trong chương trình đào tạo đại học được quy định tương ứng một số lượng tín chỉ cụ thể. Hệ thống tín chỉ giúp quản lý và xác định rõ yêu cầu học tập, tích lũy kết quả học tập, và kiểm tra - đánh giá mức độ hoàn thành chương trình đào tạo. Hệ thống này cũng thuận lợi cho việc chuyển tiếp tín chỉ giữa

các học phần, chương trình đào tạo.

Phương thức đào tạo theo tín chỉ là phương pháp, cách thức tổ chức và quản lý thực hiện chương trình đào tạo hoặc khóa học theo hệ thống tín chỉ, các môn học của chương trình đào tạo hoặc khóa học được chia thành các đơn vị tín chỉ, người học đủ điều kiện tốt nghiệp khi tích lũy đủ số lượng tín chỉ theo quy định của chương trình đào tạo. Phương thức đào tạo theo tín chỉ có đặc tính lấy người học làm trung tâm, phát huy tính chủ động của người học trong lựa chọn, thiết lập kế hoạch học tập, hoàn thành khóa đào tạo.

Với những ưu thế nổi trội của nó, phương thức đào tạo theo hệ thống tín chỉ đang được áp dụng rộng rãi tại các trường Đại học ở Việt Nam hiện nay. Ưu điểm chủ đạo của phương thức đào tạo này là tạo ra một học chế mềm dẻo, lấy sinh viên làm trung tâm, nâng cao tính chủ động của người học...⁽²⁾ Trong quá trình học tập, sinh viên phải chủ động trong việc lựa chọn ngành, chuyên ngành và học phần cho phù hợp với bản thân và đảm đúng các quy định của hình thức đào tạo tín chỉ. Ngoài ra, sinh viên còn phải xây dựng kế hoạch học tập cho cả quá trình đào tạo cũng như từng năm học, kỳ học. Tuy nhiên, việc áp dụng học chế tín chỉ vào đào tạo làm nảy sinh một loạt vấn đề quản lý liên quan đến toàn bộ quá trình đào tạo, trong đó vai trò của đội ngũ những người làm công tác hỗ trợ đào tạo mà trực tiếp là đội ngũ cố vấn học tập trong các chương trình đào tạo là rất quan trọng.

Cố vấn học tập là một khái niệm mới, là một chức danh trong quá trình đào tạo theo hệ thống tín chỉ nhằm đảm bảo chất lượng đào tạo, chất lượng đầu ra của sinh viên thông qua việc tư vấn, quản lý sinh viên trong quá trình đào tạo.

"Cố vấn học tập là người thực hiện những tương tác có chủ định có, có kế hoạch, có tính giáo dục với sinh viên. Những tương tác này có thể làm tăng kết quả học tập của sinh viên"⁽³⁾.

"Cố vấn học tập xét trong môi trường đại học là người tư vấn và hỗ trợ sinh viên phát huy tối đa khả năng học tập, lựa chọn học phần phù hợp để đáp ứng mục tiêu tốt nghiệp và khả năng tìm được việc làm thích hợp; theo dõi thành tích học tập của sinh viên, là người bảo vệ lợi ích cao nhất của sinh viên"⁽⁴⁾.

Có thể hiểu, cố vấn học tập là người tư vấn hỗ trợ sinh viên phát huy tối đa khả năng học tập, rèn luyện và nghiên cứu khoa học, lựa chọn đăng ký học phần phù hợp để đáp ứng mục tiêu tốt nghiệp và khả năng tìm được việc làm sau khi ra trường, theo dõi quá trình học tập, rèn luyện của sinh viên nhằm giúp sinh viên điều chỉnh kịp thời hoặc đưa ra sự lựa chọn đúng trong quá trình học tập, đồng thời quản lý, hướng dẫn và chỉ đạo lớp được phân công phụ trách. Có các hoạt động tư vấn học tập, hoạt động ngoại khóa, hoạt động thi đua và các dịch vụ hỗ trợ khác để giúp cải thiện việc học tập và khả năng có việc làm của người học.

Đội ngũ CVHT có vai trò rất quan trọng trong quá trình quản lý sinh viên và công tác hỗ trợ đào tạo sinh viên trong các trường Đại học hiện nay. Vai trò quan trọng đó thể hiện trên mấy điểm chính sau đây⁽⁵⁾:

Một là, đội ngũ CVHT là cầu nối trung gian giữa cơ sở đào tạo, gia đình, sinh viên và thị trường lao động;

Hai là, đội ngũ CVHT là những chuyên gia tư vấn cho sinh viên điều chỉnh kế hoạch học tập cá nhân phù hợp với yêu cầu của chuyên ngành đào tạo, với năng lực, điều kiện kinh tế của sinh viên, suy đến cùng sẽ giúp sinh viên thực hiện tốt các Quy chế của Bộ Giáo dục và Nhà trường;

Ba là, đội ngũ CVHT trực tiếp tham gia hướng dẫn sinh viên về phương pháp học tập và nghiên cứu khoa học, khuyến khích, tạo điều kiện cho sinh viên tham gia các hoạt động của Trường, tư vấn giải quyết các thắc mắc, khó khăn của sinh viên trong quá trình học tập;

Bốn là, đội ngũ CVHT là những người định hướng nghề nghiệp cho sinh viên chuyên ngành;

Năm là, đội ngũ CVHT là những người đồng hành cùng sinh viên tổ chức họp lớp theo quy định, đánh giá rèn luyện, xếp loại sinh viên học tập theo học kỳ...;

Sáu là, đội ngũ CVHT được xem là trợ thủ đắc lực giúp lãnh đạo các cấp tại cơ sở đào tạo đưa ra các giải pháp phù hợp để cải thiện chất lượng đào tạo, chất lượng đầu ra của sinh viên.

2. Thực trạng đội ngũ cố vấn học tập tại Học viện Báo chí và Tuyên truyền hiện nay

Học viện Báo chí và Tuyên truyền (Học viện) chính thức chuyển đổi hình thức đào tạo sang mô hình đào tạo tín chỉ bắt đầu từ khoá K34 (niên khoá 2014 - 2017), theo đó, sinh viên K34 là những sinh viên đầu tiên được đào tạo theo mô hình này. Việc chuyển đổi sang phương thức đào tạo tín chỉ là một bước tiến nhằm tăng tính liên thông của Học viện Báo chí Tuyên truyền nói riêng, hệ thống giáo dục đại học Việt Nam nói chung hội nhập với giáo dục đại học thế giới. Đây cũng là chủ trương của Đảng và Nhà nước về đổi mới toàn diện, căn bản giáo dục Việt Nam trong những năm gần đây được thể hiện trong Quy hoạch mạng lưới trường đại học, cao đẳng giai đoạn 2001 - 2010 được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt theo Quyết định 47/2001/QĐ-TT; Quy chế đào tạo đại học và cao đẳng hệ chính quy theo hệ thống tín chỉ (thường được gọi tắt là Quy chế 43) ban hành theo Quyết định số 43/2007/QĐ-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Hiện thực hóa các chủ trương lớn trên, ở Học viện hiện nay, nhằm nâng cao tính tự giác, độc lập và chủ động trong công việc, tạo điều kiện để sinh viên các ngành, chuyên ngành học tập tốt, rèn luyện tốt, có khả năng xin được việc khi tốt nghiệp ra Học viện thì ngoài hoạt động giảng dạy trên lớp, Học viện đã có những hỗ trợ để cải thiện việc học tập và rèn luyện cho người học. Người học được tư vấn, hỗ trợ kịp thời và có hiệu quả về học tập, sinh hoạt ngoại khóa và các hoạt động thi đua khác dựa trên quy chế đào tạo đại học và cao đẳng chính quy theo học chế tín chỉ.

Học viện đã ban hành quy định về CVHT, trong đó quy định rõ chức năng nhiệm vụ của CVHT và ra quyết định phân công giảng viên làm công tác CVHT trên cơ sở đề nghị của các khoa đào tạo. CVHT là những giảng viên thuộc các ngành, chuyên ngành đào tạo trong Học viện, là những người có kinh nghiệm sẽ hỗ trợ, tư vấn cho người học các vấn đề cần thiết liên quan đến học tập, rèn luyện của sinh viên. Định kỳ 1 lần/tháng, CVHT tham dự các buổi sinh hoạt lớp để phổ biến, nhắc nhở, đôn đốc việc học tập và rèn luyện của người học, thông tin về phương hướng và các hoạt động trong tháng tới cũng như một số vấn đề liên quan đến việc giải quyết quyền lợi của người học.

Nhiệm vụ của các đơn vị trong việc hỗ trợ người học được thực hiện theo Quy định chức năng, nhiệm vụ của các đơn vị thuộc Học viện. Ban Quản lý đào tạo, Bồi dưỡng chủ trì và các CVHT có nhiệm vụ tư vấn về học tập nội quy, quy chế về đào tạo và thực hiện tốt công tác phối hợp với các bộ phận chức năng khác của Học viện.

Hiện nay, đội ngũ CVHT trong các chương trình đào tạo tại Học viện khá hùng hậu, đều là những người đã có kinh nghiệm hoặc đã được bồi dưỡng, tập huấn để hiểu và sẵn sàng hỗ trợ học viên, sinh viên trong quá trình học tập một cách kịp thời và hiệu quả. Theo thống kê của Ban Quản lý đào tạo và Bồi dưỡng, Trong năm học 2024 - 2025, toàn Học viện có 171 cán bộ, giảng viên đang tham gia công tác CVHT các lớp sinh viên chính quy, trong đó bao gồm cả các lãnh đạo cấp phó thuộc các khoa đào tạo trong Học viện. Có gần 30 lượt cán bộ, giảng viên tham gia cố vấn 2 lớp sinh viên chính quy⁽⁶⁾. Đó là chưa kể thống kê nhiệm vụ CVHT các lớp văn bằng 2. Tuy nhiên, do những nguyên nhân cả chủ quan và khách quan, năng lực và kinh nghiệm của đội ngũ này hiện nay chưa thật đồng đều; tinh thần trách nhiệm và tính chủ động, nhiệt tình của một số CVHT chưa thật cao, còn lúng túng, chưa nắm rõ quy chế nên việc hỗ trợ người học còn những hạn chế nhất định, ảnh hưởng đến quyền lợi của người học. Vì không được hỗ trợ, tư vấn kịp thời, đầy đủ trong quá trình học tập, còn tình trạng sinh viên gặp khó khăn trong việc xây dựng lộ trình học tập và ảnh hưởng đến chất lượng, hiệu quả học tập của các em. Bên cạnh đó, việc xây dựng, cập nhật, ban hành các quy chế, quy định đối với đào tạo tín chỉ còn nhiều bất cập, chưa đồng bộ, chặt chẽ. Hoạt động quản lý còn nhiều khâu nặng về thủ tục hành chính; ứng dụng công nghệ thông tin, phần mềm còn hạn chế cũng là những điểm cần khắc phục để đảm bảo những điều kiện khách quan tốt hơn giúp đội ngũ CVHT hoàn thành tốt vai trò, trách nhiệm của mình, đảm bảo tính chuyên nghiệp và hiệu quả của hoạt động này tại Học viện.

3. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả công tác hỗ trợ đào tạo của đội ngũ cố vấn học tập tại Học viện Báo chí và Tuyên truyền thời gian tới

Để nâng cao hiệu quả đội ngũ CVHT tại Học viện thời gian tới, Học viện cần tập trung vào các giải pháp mang tính đồng bộ, tác động cùng lúc vào việc bồi dưỡng nghiệp vụ và rèn luyện phẩm chất, đặc biệt là tinh thần trách nhiệm cho đội ngũ CVHT, gắn với

việc xây dựng và hoàn thiện cơ chế quản lý, tăng cường hỗ trợ và tạo điều kiện làm việc cho CVHT, đồng thời đổi mới theo hướng linh hoạt các hình thức tương tác giữa CVHT và sinh viên. Các giải pháp cụ thể có thể thực hiện như sau:

Thứ nhất, tập trung nâng cao năng lực đội ngũ cố vấn học tập trong các chương trình đào tạo tại Học viện. Đầu tiên, một trong những nguyên nhân chủ quan dẫn đến hiệu quả công tác CVHT còn hạn chế là do năng lực của đội ngũ CVHT chưa cao, chưa đồng đều. Điều này có thể xuất phát từ việc bổ sung liên tục các CVHT mới mà chưa qua các lớp tập huấn, hướng dẫn chính thức, bài bản, chủ yếu là tự học và làm theo kinh nghiệm nên thiếu cơ sở khoa học. Thứ hai do các chương trình đào tạo cập nhật liên tục nên cũng cần các CVHT phải cập nhật để hiểu và hỗ trợ hiệu quả cho người học. Thứ ba, do bản thân các CVHT hiện nay cơ bản là các giảng viên, họ cần tập trung thời gian cho chuyên môn giảng dạy, nghiên cứu và các hoạt động khác nên công tác CVHT không phải lúc nào cũng sát sao. Muốn nâng cao năng lực của đội ngũ ấy, cần chú ý đến các biện pháp cụ thể như: Một là, chú trọng các lớp đào tạo và bồi dưỡng thường xuyên cho CVHT, có thể tổ chức định kỳ hàng năm, vào các dịp hè, trước khi bắt đầu năm học mới. Việc tổ chức các khóa tập huấn, hội thảo, báo cáo chuyên đề, và các buổi thực tế để nâng cao kỹ năng chuyên môn và phẩm chất đạo đức cho CVHT như vậy sẽ mang lại những kiến thức và kinh nghiệm hữu ích giúp cải thiện năng lực của đội ngũ này trong công tác hỗ trợ người học. Hai là, cung cấp tài liệu hỗ trợ cho đội ngũ này trong quá trình thực hiện nhiệm vụ. Việc trang bị đầy đủ quy chế, cẩm nang, sổ tay cố vấn học tập, hồ sơ sinh viên và các tài liệu tập huấn liên quan là sự hỗ trợ cần thiết và hiệu quả cho công tác CVHT của các giảng viên hiện nay. Bên cạnh đó, cần tăng cường động viên, khuyến khích thông qua chế độ phụ cấp, trợ cấp vật chất và khen thưởng tinh thần xứng đáng để khuyến khích và động viên đội ngũ cố vấn học tập, qua đó khơi dậy và tạo động lực cho họ phấn đấu hoàn thiện mình.

Thứ hai, cần xây dựng cơ chế quản lý và đánh giá hiệu quả đối với công tác CVHT tại Học viện. Điều này sẽ giúp tăng cường tính khoa học, chuyên nghiệp, giảm nguy cơ của tính chủ quan, kinh nghiệm thuần túy trong hoạt động hỗ trợ người học hiện nay. Học viện mà trực tiếp là các phòng, ban chức năng như Ban Tổ chức cán bộ và Ban Quản lý đào tạo, Bồi dưỡng cần phối hợp với các khoa xây dựng tiêu chí đánh giá đội ngũ này. Việc thiết lập các tiêu chí đánh giá hoạt động cố vấn học tập một cách khoa

học, cụ thể để đảm bảo tính khách quan và công bằng trong thực hiện. Bên cạnh đó, cần tăng cường công tác kiểm tra, giám sát để tăng tính trách nhiệm của các CVHT với người học. Đẩy mạnh việc kiểm tra, giám sát thông qua các sổ ghi chép, biên bản họp cố vấn học tập và lấy đánh giá từ sinh viên, khoa, bộ môn là những biện pháp có thể cải thiện hiệu quả công tác này trong ngắn hạn. Ngoài ra, cùng với kiểm tra, giám sát cần áp dụng cơ chế khen thưởng, kỷ luật công bằng, rõ ràng. Việc thực hiện hệ thống khen thưởng rõ ràng cho những cố vấn học tập hiệu quả và có hình thức kỷ luật phù hợp với những trường hợp chưa hoàn thành nhiệm vụ.

Thứ ba, đổi mới hình thức tương tác và hỗ trợ sinh viên. Công tác CVHT chính là phản ánh các mối quan hệ giữa thầy và trò, giữa cán bộ, giảng viên và sinh viên. Việc tăng cường tiếp xúc, trao đổi giữa hai bên là rất quan trọng để xác định vấn đề và tìm kiếm các phương án giải quyết sao cho có lợi nhất cho sinh viên mà vẫn đảm bảo đúng quy chế đào tạo. Muốn vậy, việc thường xuyên gặp gỡ và trao đổi thông qua việc tổ chức các buổi gặp gỡ thường xuyên và đa dạng hơn giữa CVHT và sinh viên để giải đáp thắc mắc kịp thời là rất cần thiết. Bên cạnh đó chú trọng xây dựng nền tảng trao đổi thông tin thông qua thiết lập các diễn đàn trực tuyến (forum) để sinh viên có thể đưa ra và nhận thông tin một cách nhanh chóng. Cũng cần đổi mới nhận thức về công tác cố vấn học tập, coi đây là vai trò quan trọng, là cầu nối giữa nhà trường và sinh viên trong mọi khía cạnh, bao gồm học tập, nghiên cứu khoa học và định hướng nghề nghiệp. Các CVHT cần tăng cường các hoạt động tư vấn chuyên sâu, qua đó giúp sinh viên đặt mục tiêu nghề nghiệp rõ ràng, tư vấn về các vấn đề liên quan đến ngành nghề, cơ hội việc làm và thị trường lao động.

Trên đây là tổng hợp các giải pháp và biện pháp có thể tập trung thực hiện để cải thiện và nâng cao chất lượng công tác hỗ trợ đào tạo nói chung, công tác CVHT nói riêng thông qua nâng cao năng lực và phẩm chất của đội ngũ cán bộ, giảng viên làm công tác CVHT tại Học viện. Những giải pháp được đề xuất trên cơ sở thực trạng đội ngũ CVHT và hoạt động CVHT của các cán bộ, giảng viên các khoa, ngành, chuyên ngành đào tạo tại Học viện thời gian qua và có tính ứng dụng cho nâng cao chất lượng đội ngũ và hiệu quả hoạt động trong công tác này thời gian tới./.

(1), (2) Theo Trần Thanh Giang (2023) Đào tạo theo phương thức tín chỉ ở các cơ sở giáo dục đại học Việt Nam hiện nay; Tạp chí Lý luận chính trị và truyền thông, số tháng 6 năm 2023.

(3) NACADA: Global community of academic advisors, (2017), NACADA model consulting core competencies learning, Get from <https://www.nacada.ksu.edu/Resource/Pillars/CoreCompetencies.aspx>

(4), (5) Trần Thị Minh Đức (Chủ biên), (2012), Cố vấn học tập trong các trường Đại học, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.

(6) Học viện Báo chí và Tuyên truyền, Ban Quản lý đào tạo, Bồi dưỡng (2025): Bảng tổng hợp danh sách cố vấn học tập năm học 2024 - 2025.